

حسابرسی استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی شماره ۹

نکته‌هایی برای کمیته‌های حسابرسی بانکهایی که اهمیت اصولی دارند

ترجمه: مریم گوارا

آشنایی سریع با مقاله کمیته جهانی سیاست همگانی

موعد به‌کارگیری استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی شماره ۹ (IFRS 9) با عنوان ابزار مالی، نزدیک است، و قضاوت‌های مهم حسابداری نیز باید به‌زودی به مرحله نهایی برسند. الزام به برآورد زیان اعتباری مورد انتظار^۱، شاید تنها چشمگیرترین تغییر در گزارشگری مالی بانکها باشد. اعتماد بازارهای سرمایه به برآوردهای بانکها مهم است و کمیته‌های حسابرسی و حساب‌رسان، نقش بسیار چشمگیری به‌عهده دارند که اطمینان دهند می‌توان به این برآوردها تکیه کرد.

کمیته‌های حسابرسی باید اثربخشی حساب‌رسان را ارزیابی و نظارت کنند

ارزیابی و نظارت کمیته‌های حسابرسی بر کارایی حساب‌رسان، موارد زیر را دربر می‌گیرد:

- ارزیابی مناسب بودن رویکرد حسابرسی برنامه‌ریزی شده شامل:
- روش در نظر گرفته‌شده برای پاسخگویی به حوزه‌های بااهمیت ریسک، و
- تغییرها در رویکرد پیشنهادی در حین دوره حسابرسی.
- ارزیابی یافته‌های حسابرس در قالب درکی که از فرایندها، سامانه‌ها و کنترل‌های بانک به‌دست آورده‌اند.

رهنمود برای کمک به کمیته‌های حسابرسی در جهت ارزیابی اثربخشی حساب‌رسان

کمیته جهانی سیاست همگانی^۲ که دربردارنده نمایندگان از مؤسسه‌های حسابرسی بی‌دی‌او (BDO)، دیلویت (Deloitte)، گرنث تورنتون (Grant Thornton)، یی‌وی (EY)، کی‌پی‌ام‌جی (KPMG)، و پرایس واترهاوس کوپرز (PwC) است،

این رهنمود به کمیته‌های حسابرسی کمک می‌کند تا در گفتگو با حسابرسان بر این موضوع تمرکز کنند که آیا برآورد زیانهای اعتباری مورد انتظار و دیگر فعالیتهای مرتبط با حسابرسی مستحکم و مستدل هستند

دلیل تهیه مقاله یادشده

استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی شماره ۹، یکی از مهم‌ترین تغییرها برای بسیاری از بانکها محسوب می‌شود. الزامهای جدید کاهش ارزش، چالشهایی را به مدیریت بانکها، کمیته‌های حسابرسی و حسابرسان تحمیل می‌کند.

هدف مقاله یادشده، به دنبال مقاله پیشین کمیته جهانی

یک مقاله مشترک با عنوان «واکنش حسابرس به ریسک تحریف با اهمیت ناشی از برآورد زیانهای اعتباری مورد انتظار در قالب استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی شماره ۹»^۳ با هدف کمک به کمیته‌های حسابرسی در ارزیابی واکنش حسابرسان به زیان اعتباری مورد انتظار، منتشر کرده است.

در مقاله یادشده، موارد زیر مورد بحث قرار می‌گیرند:

- مفاهیم اساسی برای حسابرسی برآوردهای زیان اعتباری مورد انتظار،
- بانکها در زمان برآورد زیان اعتباری مورد انتظار و تنظیم موارد افشا، قضاوت خود را بر چه مبنایی قرار خواهند داد، و
- پرسشهای اصلی برای استفاده کمیته‌های حسابرسی که در گفتگو با حسابرسان بر آنها تمرکز کنند.

مطلبی که پیش روی شماست، خلاصه‌ای از پیش‌زمینه مقاله (و موضوعهای اصلی آن) را ارائه می‌کند.

مقاله کمیته جهانی سیاست همگانی در ژوئیه ۲۰۱۷ درباره مقاله

مقاله یادشده با هدف کمک به کمیته‌های حسابرسی در نظارت بر حسابرسان با توجه به کار حسابرسی که روی زیان اعتباری مورد انتظار در استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی شماره ۹ انجام می‌گردد، طراحی شده است. به‌طور عمده، کمیته‌های حسابرسی بانکهایی که اهمیت اصولی دارند^۴، مخاطبان اصلی مقاله هستند؛ اما اصول آن به‌طور نسبی برای دیگر بانکها و نهادهای مالی نیز مناسب است. مقاله یادشده بر فعالیتهای وام‌دهی بانکهایی که اهمیت اصولی دارند، به‌عنوان فعالیت اصلی آنان و در مقابل سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار، متمرکز است.

مقاله یادشده، همچنین مفاهیم و رهنمود پیشنهادشده در استاندارد بین‌المللی حسابرسی شماره ۵۴۰ (ISA 540) با عنوان «حسابرسی برآوردهای حسابداری (تجدیدنظرشده)» را مورد توجه قرار داده و راههایی را نشان می‌دهد که به‌کارگیریشان ممکن است برای حسابرسی زیان اعتباری مورد انتظار، مناسب باشد.

جدول ۱- هفت بخش اصلی مقاله

- کمیته حسابرسی باید از حسابرسان بخواهد که رویکرد حسابرسی فرایند برآورد زیان اعتباری مورد انتظار که به وسیله بانک به کار رفته را به کار گیرد و بر عواملی تمرکز کند که ممکن است در ریسک تحریف با اهمیت سهم داشته باشند.	مفاهیم اساسی برای حسابرسی برآوردهای زیان اعتباری مورد انتظار
- حسابرس باید درک کند که آیا رویه های حسابداری پذیرفته شده از سوی بانک برای سید وام های بانک مناسبند، با استاندارد بین المللی گزارشگری مالی شماره ۹ مطابقت دارند، و به طور یکنواخت به کار رفته اند؟	رویه های حسابداری
- برآوردهای زیان اعتباری مورد انتظار مستدل و تأییدپذیر، به کنترل های داخلی قوی ناظر بر گزارشگری مالی، شامل دروندادها و مدل های انتقادی بستگی دارد. - با توجه به ماهیت برآورد زیان اعتباری مورد انتظار و حجم محاسبه ها، حسابرس به طور معمول کنترل های اصلی را آزمون می کند.	روشها و کنترل های داخلی
- حجم پردازش اطلاعات برای برآورد زیان اعتباری مورد انتظار و موارد افشای مرتبط براساس استاندارد بین المللی گزارشگری مالی شماره ۷ (IFRS 7) با عنوان «ابزار مالی: افشا»، نشان می دهد که نیاز به اتکای بسیار زیاد بر سامانه های اطلاعاتی و کنترل وجود دارد.	سامانه های اطلاعاتی
- کمیته حسابرسی باید عناصری از قبیل سیاستها و ضوابط راهبری به کار رفته برای طرح، ساخت و اعتبارسنجی مدل، بازنگری پیوسته مدل، داده های آینده نگر، و اصلاحات یا همپوشانی های مدل را ارزیابی کند.	مدلها
- وسعت و پیچیدگی قضاوت در مورد برآورد زیان اعتباری مورد انتظار و ابهام برآورد همراه آن، موضوع را تبدیل به یک برآورد مهم حسابداری می کند.	قضاوت های مستدل و قابل پشتیبانی
- موارد افشای استاندارد بین المللی گزارشگری مالی شماره ۷، گسترده است و برای اطلاع رسانی قضاوت های اصلی مدیریت، برآوردها، دروندادها، و روش شناسی ها به کاربران صورتهای مالی، بسیار مهم است	موارد افشای صورتهای مالی

برای کمیته های حسابرسی مشکل تر باشد. کمیته های حسابرسی، مسئول ارزیابی اثربخشی واکنش حسابرسان مستقل به ریسک تحریف با اهمیت ناشی از برآوردهای زیان اعتباری مورد انتظار هستند که به طور کلی، متأثر از میزان بالایی از ابهام ارزیابی است.

چالشهایی برای حسابرسان

انتظار می رود که استقرار استاندارد بین المللی گزارشگری مالی شماره ۹ از بسیاری جهتها برای حسابرسان دشوار باشد. انتظار بر این است که میزان پیچیدگی در برآورد زیان اعتباری مورد انتظار، براساس استاندارد بین المللی گزارشگری مالی شماره ۹، بیشتر از ذخیره زیان وام براساس **استاندارد بین المللی حسابداری شماره ۳۹**

سیاست همگانی که در سال ۲۰۱۶ منتشر شد، کمک به کمیته های حسابرسی در امر نظارت بر استحکام و مستدل بودن قضاوت های حسابرسان است. مقاله یادشده به دلیل با اهمیت و پیچیدگی وظیفه موردنظر، منتشر می شود.

برخی از چالشهای به کارگیری استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی شماره ۹ کدامند؟

افزایش پیچیدگی برای تهیه کنندگان و ارکان راهبری
طبق استاندارد بین المللی گزارشگری مالی شماره ۹، بانکها ملزم خواهند بود در برابر زیانهای اعتباری مورد انتظار، ذخیره در نظر بگیرند. از آنجایی که این مفهوم تا حد زیادی ذهنی است، شاید درک کاربرد دقیق این استاندارد و نیز پیامدهای سامانه ای و کنترلی آن،

کاربرد استاندارد

هم برای تهیه‌کنندگان و

هم کسانی که

عهده‌دار

ارکان راهبری هستند

دشوار و

برای حساب‌رسان نیز

کاری پردردسر

است

(IAS 39) با عنوان «ابزار مالی: شناخت و اندازه‌گیری» باشد که نیاز به قضاوت بیشتر مدیریت دارد. مقاله کمیته جهانی سیاست همگانی نشان می‌دهد که رویکردهای حسابرسی با کیفیتی که به منظور پاسخ به ریسک چشمگیر تحریف با اهمیت ناشی از برآورد زیان اعتباری مورد انتظار به وسیله بانک طراحی می‌شوند، به احتمال زیاد متکی بر فرایندهای مستند، به خوبی کنترل شده، و با کیفیت برآورد زیان اعتباری مورد انتظار در بانکهایی است که اهمیت اصولی دارند.

زمان و تلاش مورد نیاز برای استقرار

به شروع به‌کارگیری استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی شماره ۹ چیزی باقی‌نمانده است. برنامه‌های استقرار در

بانکهایی که اهمیت اصولی دارند، در حال انجام است و نیاز به تلاش درخور توجهی از سوی حساب‌رسان دارد تا حسابرسی انتقال به استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی شماره ۹ در سال ۲۰۱۸، و نیز افشای اطلاعات در صورتهای مالی سال ۲۰۱۷ درباره پیامد مورد انتظار استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی شماره ۹، صورت گیرد که براساس **استاندارد بین‌المللی حسابداری شماره ۸ (IAS8)** با عنوان «رویه‌های حسابداری، تغییر در برآوردها و اشتباه‌های حسابداری»، الزامی شده است.

چه رهنمودی ارائه می‌شود؟

مقاله یادشده، هفت قسمت اصلی دارد که در جدول ۱ توضیح داده شده است.

مقاله در چه وضعیتی است؟

هدف مقاله مورد نظر، اصلاح یا تفسیر الزامهای استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی شماره ۹ نیست و کمیته جهانی سیاست همگانی نیز اختیار چنین کاری را ندارد.

اطلاعات مقاله از يك ماهیت کلی برخوردار است و بانکها باید برای به‌کارگیری استاندارد، در شرایط خاص خود، تحلیل‌های بیشتری انجام دهند؛ اما انتظار می‌رود که هر يك از شش شبکه بزرگ حسابداری، از این مقاله در جهت ارتقای کیفیت حسابرسی و گزارشگری مالی استفاده کنند.

زمانی که این مقاله برای نخستین بار منتشر شد، هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری و اطمینان‌بخشی (IAASB) اقدام به انجام پروژه‌ای کرد تا **استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۵۴۰ (ISA 540)** را اصلاح کند. حساب‌رسان و کمیته‌های حسابرسی باید این مقاله را همراه با نسخه نهایی اصلاح‌شده و تکمیل‌شده استاندارد بین‌المللی حسابرسی شماره ۵۴۰، بخوانند.

اگرچه مقاله یادشده بر کاهش ارزش تمرکز دارد ولی

جدول ۲- پرسشهای اصلی برای کمیته‌های حسابرسی در گفتگو با حسابرسان

- حسابرس، چگونه منابع اصلی پیچیدگی، قضاوت و ابهام در برآورد بانک از زیان اعتباری مورد انتظار براساس استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی شماره ۹ را تشخیص داده است؟ - مهارتها، دانش و منابع گروه حسابرسی، چگونه با منابع اصلی پیچیدگی، قضاوت و ابهامی که در ریسک تحریف بااهمیت برآورد بانک از زیان اعتباری مورد انتظار براساس استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی شماره ۹، سهم دارد، هم‌راستا می‌شود؟ - ارزیابی حسابرس از کنترل بانک بر منابع اصلی پیچیدگی، قضاوت و ابهام در برآورد بانک از زیان اعتباری مورد انتظار براساس استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی شماره ۹، چیست؟ و این ارزیابی چگونه برای رویکرد حسابرس اطلاع‌بخش بوده است؟	منابع اصلی پیچیدگی
- زمانی که بانک از نماینده‌های قانونی استفاده کرده، حسابرس چگونه مناسب بودن این نمایندگیها و برنامه بانک (یا نبود برنامه) برای حذف استفاده از آنها را ارزیابی کرده یا زیر پرسش برده است؟	استفاده از نماینده قانونی
- حسابرس چگونه اعتبار و اتکاپذیری داده‌هایی که منبع آنها از کارکردهای مختلف بانک بوده (برای مثال، خارج از کارکرد گزارشگری مالی)، و منابع بیرونی را ارزیابی کرده است؟ - در زمان آزمون مدلها، حسابرس چه محدودیتهایی را مشخص و چگونه خود را متقاعد کرده است که مدیریت این‌گونه محدودیتها را به‌درستی پاسخ داده است؟	داده‌ها و مدلها
- حسابرس چگونه تردید حرفه‌ای را در آزمون قضاوتها و پیش‌فرض‌های اصلی بانک (از قبیل انتخاب سناریوهای آینده‌نگر اقتصادی براساس احتمال چندگانه موزون، و تعیین افزایش درخور توجه در ریسک اعتباری) در برآورد زیانهای اعتباری مورد انتظار، به‌کار برده است؟ - حسابرس در محیط صورتهای مالی به‌عنوان یک کل، از چه فرایندی برای «نگاه از دور» و در نظر گرفتن امکان یکسونگری در برآورد بانک از زیان اعتباری مورد انتظار و موارد افشای مربوط به آن، استفاده کرده است؟	قضاوت
- دیدگاه حسابرس در ارتباط با بی‌طرفی، وضوح و جامعیت موارد افشا در مورد برآورد بانک از زیان اعتباری مورد انتظار، چیست؟	موارد افشا

پانوشتها:

- 1- Expected Credit Loss (ECL)
زیان اعتباری مورد انتظار در طول عمر وام، عبارت است از ارزش فعلی مورد انتظار از زیانهایی که در صورت تأخیر در پرداخت تعهدات به‌وسیله وام‌گیرنده، در این یا آن زمان از طول عمر دارایی مالی پدید می‌آید.
- 2- The Global Pulic Policy Committee (GPPC)
- 3- The Auditor's Response to the Risks of Material Misstatement Posed by Estimates of Expected Credit Losses under IFRS 9
- 4- Systemically Important Banks (SIBs)

منبع:

KPMG, Auditing IFRS 9, www.home.kpmg.com, 2017

کمیته‌های حسابرسی و حسابرسان بانکها، افزون‌بر آن نیاز دارند طبقه‌بندی و اندازه‌گیری ابزار مالی، حسابداری اقدامهای تأمینی و موارد افشای مربوط را براساس استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی شماره ۹، در نظر بگیرند.

پرسشهای اصلی

پرسشهای اصلی برای کمیته‌های حسابرسی در گفتگو با حسابرسان، در جدول ۲ نشان داده شده است.